

Benkő Róbert-interjú

Készítette: Dragojlovics Péter

A beszélgetés időpontja: Budapest, 2025. március 10.

Szerkesztett, tömörített, lábjegyzetekkel ellátott változat.

Dragojlovics Péter:

Volt valaki a családjában, aki foglalkozott a zenével?

Benkő Róbert:

Nem, ugyanis édesapám grafikusművész volt. Nem végzett főiskolát, hanem rajzkörökbe járt, amelyeket neves festőművészek vezettek. Ő szabadúszó grafikusként dolgozott, alkalmazott grafikákat készített, ezen kívül diafilmeket, valamint rengeteg moziplakátot. Az *Egri csillagok* 1950-es években megjelent kiadását is ő illusztrálta. Élete végén a cirkusznak készített plakátokat, volt kiállítása is. Nagyon jó humorú, játékos ember volt, és ez érzékelhető volt a munkáiban is. Örököltém tőle némi készséget, az Iparművészeti Főiskolára is jelentkeztem. Az első szűrőn átmentem, a másodikra azonban már nem mentem el, pedig még protekcióm is lett volna, de beláttam, hogy nem vagyok eléggé tehetséges, és egyébként is addigra elvitt a zene. 1949-ben születtem, gyerekkoromban a Magyar Rádió énekkarába is jártam. Közvetlenül egy japán út miatt rúgtak ki, mert nem vettem eléggé komolyan a gyakorlást. Hihetetlen nagy dolognak számított akkor oda eljutni.

Dragojlovics Péter:

Bár a Fender cég 1951-ben már piacra dobta az első basszusgitárt, de az ötvenes években még csupán elvétve használták ezt a hangszert, akkor még leginkább nagybögös volt a zenekarokban, valamint a szólisták mögött. Feltételezem, hogy Önnek sem a basszusgitár volt az első hangszere.

Benkő Róbert:

Pontosan, zongorával kezdtem. Ugye a '60-as évek elején a rockzene első fecskéi már megérkeztek, és engem is magával ragadott ez a zene. A szüleimtől kaptam egy gitárt, és beiratkoztam egy tanárhoz, klasszikus gitárt tanulni, apám ugyanis azt mondta, hogy nem baj, ha zenélek, de akkor vegyem komolyan, kezeljem szakmaként. Én egyébként kezdettől fogva basszusgitáros akartam lenni, aminek nem volt különösebb akadály, ugyanis az akkori beatzene nem igazán igényelt különösebb virtuozitást, ami a basszusgitárt illeti.

Dragojlovics Péter:

Játszott a Nonstop¹ előtt zenekarban?

Benkő Róbert:

Igen, bár annak a formációnak még csak neve sem volt. A József körút 5. szám alatt próbáltak, egy pincében, a tagok többsége abban a házban is lakott. Én úgy kerültem be a bandába, hogy egy ismerősöm tudta, hogy basszusgitározom, és beajánlott. Emlékszem, volt egy elektroműszerész barátunk, ő készített nekünk erősítőket, a fotókon látható Voxok mintájára, szépen bevonta bőrrel. Eleinte mikrofonunk sem volt, hanem megfordítottuk a hangszórót és abba énekeltünk. Kispesten volt egy szakmunkásképző iskola, és az ottani bulikon – fogalmam sincs, hogyan kerültünk oda – elkezdtünk játszogatni. Sikerünk volt, a lányokkal is rögtön

¹ Az 1964 és 1976 között működő magyar beat/rock zenekar soraiban számos ismert hazai zenész – többek között Somló Tamás, Závodi János és Victor Máté – megfordult

könnyebben lehetett ismerkedni. Volt egy pályázat a budakeszi művelődési ház házi zenekari posztjára, amit megnyertünk. Akkoriban elég lepusztult állapotban volt, azóta viszont szépen rendbe hozták. Minden héten lehetett játszani. A Kék Csillag² zenekar tagjai is ott ültek a zsűriben. Emlékszem, hogy egyszer játszottunk valahol Újpesten is.

Dragojlovics Péter:

Ez nagyon érdekes: adott egy zenekar, hívják őket fellépni, és nincs nevük.

Benkő Róbert:

Nem volt ez olyan meglepő, hiszen olyan hatalmas igény volt a beatzenére, hogy az volt a fontos, hogy a fiatalok hallhassák élőben ezt a zenét. Akkor már egyébként volt nevünk: Bees, majd volt még egy, de arra már nem emlékszem.

Dragojlovics Péter:

Kik játszottak a zenekarban?

Benkő Róbert:

Téchy Gyuri volt a dobos. A dobfelszerelés eleinte nagyon kezdetleges volt; pergő, szedett-vedett cintányérok, majd a zenekar utolsó időszakában Gyuri beszerzett egy Amatit. Kalmár Antal volt a szólógitáros, Karádi Tamás a ritmusgitáros. Többnyire én énekeltem, főleg Rolling³-okat játszottunk, ezen kívül Yardbirds⁴- illetve Them⁵- számokat.

Innen egyébként rögtön a Nonstopba kerültem, 1969 elején. A zenekar ekkor már öt éve létezett. Eredetileg Phantoms volt a nevük, de kiderült, hogy már létezik egy zenekar ezen a néven, úgyhogy megkérdezték a közönségtől, hogy akkor mi legyen a zenekar neve, és valaki a Nonstopot ajánlotta.

Dragojlovics Péter:

Amikor belépett a zenekarba, voltak már saját dalok, vagy pedig az *Egyszer volt, hol nem volt* tekinthető az első saját szerzeménynek?

Benkő Róbert:

Voltak, csak az volt az első, ami ismert lett. Még rádiófelvételeik is készültek, egy *Zsibvásár* címűre határozottan emlékszem. Én az *Egyszer volt, hol nem volt* kapcsán voltam életemben először stúdióban, az megrendítő élmény volt. Kiderült ugyanis, hogy nagyon hebehurgyán játszom. Jó ugyan a tempó, de megfogom a hangot, és arrébb húzom, vagy pedig nem találom el jól a húrt. A második felvétel után már nagyon kellett koncentrálnom. A stúdió nagyon őszinte kritikus: könyörtelenül rámutat minden hibára, illetve hiányosságra, amit koncerten nem vesz észre a közönség, sőt, van, amikor a zenész sem.

² 1961–1977 között létező, igényes popzenét játszó zenekar. Hosszabb ideig volt Szécsi Pál kísérezzenekara.

³ Rolling Stones, 1962-ben alakult londoni rhythm and blues zenekar, amely a mai napig sikerrel koncertezik.

⁴ 1963-ban alakult londoni brit rhythm and blues formáció, amelyben több világhírű gitáros, így Eric Clapton, Jeff Beck, valamint Jimmy Page is játszott. 1968-ban felbomlott.

⁵ 1964-ben alakult észak-ír rhythm and blues zenekar, itt kezdte pályáját Van Morrison, legismertebb daluk a Gloria.

Zádor István⁶ alapította az együttest, ő volt a zenekarvezető, és a billentyűs, Sabathiel Géza⁷ volt a gitáros- énekes, Vágó Pál „Paja”⁸ a szólógitáros, Köves „Pinyó” Miklós⁹ dobolt.

Dragojlovics Péter:

Ön előtt ki volt a Nonstop basszusgitárosa?

Benkő Róbert:

Oravecz János. Szóval az év elején bekerültem a zenekarba, és nyáron jött a Táncdalfesztivál.

Dragojlovics Péter:

Sajnos az 1969-es, valamint az 1971-es és '72-es Táncdalfesztivál felvételeit is letörölték. Milyen emlékei vannak ezekről a szereplésekről?

Benkő Róbert:

Ott kezdem, hogy én akkor találkoztam ezzel az úgynevezett tánczenei szakmával, és már akkor sem tetszett. Nagyon belterjes volt. Ahhoz, hogy továbbjussunk, közönségszavazatokra volt szükség, de a zenekar biztosra akart menni, úgyhogy elindult egy hadjárat. Ugye nyílt levelezőlapon lehetett szavazni, így aztán éjszakákon át töltöttük a lapokat. Nekem nem volt hozzá kedvem, de nem lehetett szabotálni a dolgot. Továbbjutottunk ugyan, a dal pedig meg is jelent kislemezen, de tegyük hozzá, hogy a rock akkor még nagyon korosztályhoz kötött zenének számított, nem volt még akkora tábora, mint a táncdalénekeseknek. A korszak egyik ismert koncertszervezője, az idősebb Rónai Egon¹⁰ valahogy megismerte a zenekart és betett minket egy esztrádműsorba. Ő nemcsak szervezett, hanem konferált is. Volt egy-két táncdalénekes, mi kísértük őket, de volt egy önálló blokkunk is. Ott tanultam meg blattolni. Ugye az énekes kiteszi elé a lókottát, harmóniákkal, dallammal, és gyerünk. Addig ugye az volt, hogy megtanultam egy számot és eljátszottam, de ezt külön meg kellett tanulni.

Dragojlovics Péter:

Hol volt a zenekar klubja?

Benkő Róbert:

Az első a Tiszti klubban, a Zichy Géza utcában, egy nagyon szép, régi villában, ott volt a zenekar próbahelye is.

Dragojlovics Péter:

1970 egyik tragikus eseménye a tavaszi tiszai árvíz. Júniusban rendeztek egy jótékonyági koncertet a MOM Művelődési Házban, amelyen a Nonstop is fellépett.

Benkő Róbert:

Én ott láttam először a Kexet,¹¹ tetszett, amit csináltak. Egyébként nem volt lehetőségem megnézni őket, mert akkor koncerteztünk, amikor ők. Játszott az Omega¹² is, akikkel abban az

⁶ Zádor István, billentyűs, a Nonstop vezetője. Orvosi diplomát szerzett, 1976-ban disszidált az Egyesült Államokba.

⁷ Sabathiel Géza (1944) a Nonstop első énekes/gitárosa. 1970-ben kivált a zenekarból és építőmérnöki pályára lépett.

⁸ Vágó Pál a Nonstop szólógitárosa. 1971-ig játszott a zenekarban, majd fogorvosi pályára lépett.

⁹ Köves Miklós (1949) a Nonstop, a Piramis, a RABB, a Mini dobosa.

¹⁰ Rónai Egon (1920–1982) színész, újságíró, konferanszié. Felesége Kemény Erzsébet Zsuzsanna, fia ifj. Rónai Egon újságíró, műsorvezető.

¹¹ A Kex 1968 és 1972 között létezett együttes.

¹² A legismertebb, egyben leghosszabb ideig létező (1962–2021) létező magyar rock zenekar.

évben volt egy közös ORI-turnénk. Egy hónapos központi műsor volt, úgy nézett ki, hogy az első részben volt egy divatbemutató, valamint táncdalénekesek, például Szécsi Pál¹³ léptek fel, és mi kísértük őket, majd nekünk is volt egy önálló blokkunk, a szünet után pedig jött az Omega. Jól összehaverkodtunk, és elhívtak minket vendégzenekarnak a Kisstadionban tartott koncertjükre. Fellépett a Neoton¹⁴ is. Arról a koncertről szerencsére több fotóm is van és a plakátot is megőriztem. Emlékszem, hogy a három nagy bandának – Illés,¹⁵ Omega, Metró¹⁶ – a cucca volt összerakva, ennek ellenére nem volt jó a hangzás. Szokatlan volt számunkra, hogy a hátunk mögött fel volt tornyozva a Marshall¹⁷-erdő, nem voltunk ehhez hozzászokva. A dob, valamint a basszusgitar úgye alapról ment, az éneknek pedig nem volt akkora lökete, hogy igazán betöltse a stadiont. Egy nagy cuccot összerakni, az egy külön tudomány, nemcsak műszaki, hanem esztétikai értelemben is. Az akkori road gárda még csak akkor tanulta a szakmát.

Dragojlovics Péter:

Ezen a koncerten akadt egy kellemetlenség, ugyanis játszották a Led Zeppelin¹⁸-től a *Whole lotta love* című számot, amit Ön énekelt, az ORI- ügyelő pedig közölte, hogy nem lehet angol nyelvű dalt előadni...

Benkő Róbert:

Volt ugyan balhé a dal miatt, de eljátszottuk. Egyébként több számot is játszottunk a Zeppelintől, a *Dazed and confused*-ot és a *Good times, bad times*-ot. Mielőtt műsorra tűztünk volna a számaikat, játszottunk Small Faces¹⁹-dalokat, azokat is én énekeltem, mert nagyon jól passzolt a hangomhoz.

Dragojlovics Péter:

Abban az évben megjelent a zenekar első kislemeze (*Tudja meg a papád/ Van lány még*) ennek ellenére 1970 végén Sabathiel távozott a zenekarból. Számomra ez mindig is érthetetlen volt: közös turné az Omegával, boltokba kerül az első hanghordozó, az énekes pedig kilép.

Benkő Róbert:

Ott kezdem, hogy az akkori Nonstop inkább a Beatles²⁰-féle harmonikus zenét játszotta. Sabathiel a Beatlest szerette, az feküdt neki, a kinézet is stimmel, Lennonra hasonlított, több Beatles-dalt is műsorra tűztünk, ezeket ő énekelte. Vágó Paja is ezt a vonalat kedvelte. Ezzel szemben volt az úgynevezett vérstáb, akik a kemény zenét kultiválták. Ezen kívül Gézának volt egy magánéleti konfliktusa Zádorral, ez volt a kilépésének a másik oka. Nem sokkal ezután megismerkedtünk Victor Mátéval,²¹ ő akkor zenei rendezőként dolgozott a Magyar Rádióban, ennek kapcsán találkoztunk. Fodor Ákos²² költő mutatta be, aki dalszövegeket írt nekünk. Nagyon tetszett neki a zenekar, és elkezdett dalokat írni nekünk, majd később csatlakozott is az

¹³ Szécsi Pál (1944–1974) magyar táncdalénekes.

¹⁴ A Neoton 1965–1990 között létezett együttes, amely számtalan tagcserét élt át. Az 1970-es évek végén diszkózenére váltott.

¹⁵ A magyar nyelvű ifjúsági zene megteremtő, 1965-73 között működő, legendás zenekar.

¹⁶ 1960–1972 között működött zenekar.

¹⁷ 1962-ben, Londonban alapított brit cég, amely erősítőket, hangszóróházakat és effektpedálokat tervez.

¹⁸ 1968–1980 között működő legendás brit hard rock zenekar.

¹⁹ 1965–1969 között működött brit rhythm and blues/ soul zeneét játszó együttes. Énekesük, Steve Marriott kilépése után új énekesükkel, Rod Stewarttal folytatták, Faces néven.

²⁰ A Beatles 1960–1970 között létezett brit zenekar, napjainkig is minden idők legnépszerűbb együttese.

²¹ Victor Máté (1945) Erkel Ferenc-díjas magyar zenész, zeneszerző, színész. Az Artisjus Szerzői Jogvédő Egyesület elnöke 2012 és 2014 között.

²² Fodor Ákos (1945–2015) magyar költő és műfordító, a magyar haiku egyik leghíresebb mestere.

együtteshez. Volt egy rádiós koncertünk a huszonegyes stúdióban, amelyen az első nekünk írt dalait játszottuk, de az teljes kudarcc volt. A dalok tele voltak páratlan ritmusokkal, szóval képzelheted a közönség reakcióját... Pedig nagyon igényes zene volt, de a publikum nem volt rá vevő. Tény, hogy nem dallamcentrikus muzsika volt, a dallamok csak a zenével együtt éltek meg. Az egyik barátom, aki szintén tagja volt a Rádió gyerekkórusának, mondta is, hogy ő nem tud ezzel mit kezdeni. Akkor Kalmus József²³ énekelt, akinek nagyon jó, szőrös hangja volt. Sajnos már nincs meg a felvétel, pedig sokáig őrizgettem, még Kalmust is kérdeztem, mikor találkozottunk, de sajnos neki sincs meg. Egyébként, ahogy a Syrius,²⁴ majd a Theatrum,²⁵ mi is írtunk komplexebb darabokat: egy instrumentális szvitet, azt Zádor komponálta.

Dragojlovics Péter:

Ekkor került Turai Tamás²⁶ az együttesbe.

Benkő Róbert:

Turai nagyon jó volt, de ő a soul-zenét szerette, például James Brownt, amit nem is csodálok, mert én is odavagyok érte, és nem csinálta szívesen a Nonstopot.

Dragojlovics Péter:

1971-ben második helyezést ért el a zenekar a Táncdalfesztiválon a *Lélegző furcsa hajnalon* című dallal, pedig az együttest több okból kifolyólag is elmarasztalták...

Benkő Róbert:

Igen, az öltözköztünket bírálták, azt írták, hogy rojtos ruhákat viselünk, ami pedig Tamás éneklését illeti, szó sem volt arról, hogy úgymond angolosan énekelt, egész egyszerűen a dal prózodiája volt nehéz, ezért nem volt mindig könnyen érthető a szöveg.

Dragojlovics Péter:

Igaz, hogy az LGT²⁷-vel közös turnét úgymond jutalomként kapta a zenekar a Táncdalfesztiválon elért második helyezésért?

Benkő Róbert:

Lehetséges, az a baj, hogy én az ilyen ügyekkel nem foglalkoztam. Én imádtam zenélni, de hogy mi zajlott a háttérben, arról nem tudtam semmit. A showbusinessben nem vagyok otthon. Emlékszem, hogy a negyven éves érettségi találkozón szóba kerültek régi sztorik, én pedig olyan sok dologról nem tudtam, hogy meg is kérdezték, hogy ebbe az osztályba jártam egyáltalán? Nézd, én zenélni szeretek, mind a mai napig is. Egyébként két számmal is indultunk, a *Hét bolond* volt a másik és kísértük Kovács Katit²⁸ is, azt a dalt is Victor Matyi írta.

Dragojlovics Péter:

A zenekar dalait kizárólag Zádor, valamint Victor Máté komponálta?

Benkő Róbert:

²³ Kalmus József, a No, a Nino együttes énekese.

²⁴ 1962–1977 között létezett magyar progresszív rock/ dzsesszrock-zenekar.

²⁵ A Theatrum 1972–76 között működő progresszív rock zenekar volt.

²⁶ Turai Tamás (1949) a Nonstop, a Syrius énekese.

²⁷ Locomotiv GT, az első, 1971-ben alakult magyar szupergroup.

²⁸ Kovács Kati (1944) Kossuth-, Prímissima- és Liszt Ferenc-díjas magyar előadóművész, énekesnő, dalszövegíró, színésznő.

Igen, de ez úgy nézett ki, hogy a szerző lehozta a dalokat, zongorán megmutatta, de a végleges verzió kialakításában mindenki részt vett, szó sem volt arról, hogy az együttes többi tagja ki volt zárva az alkotói folyamatból.

A dalszövegeket többen írták: Kántor István,²⁹ Fodor Ákos, valamint Huszár Erika.³⁰ Emlékszem, hogy őt Victor Matyi hozta. Nagyon értelmes nő volt, bár hozzá kell, hogy tegyem, hogy... hát hogy is mondjam diszkréten? Szóval, eléggé jellemző volt rá a meglehetősen erős kifejezések gyakori használata.

Dragojlovics Péter:

1971 decemberében Turai és Vágó Pál kilépett a zenekarból.

Benkő Róbert:

Igen, Tamás az Atlantiszba ment, ami pedig Paját illeti, ő fogorvosnak készült, és már nem volt ideje az egyetem mellett a zenekarra. Ekkor jött Somló Tamás³¹ és Závodi János,³² a Kex együttesből. Ekkor rockosabbá vált a zenénk, ebben az időszakban már kevesebbet kluboztunk, inkább csak a Vár-klubban játszottunk. Emlékszem, hogy szombatonként a Nautilus³³ lépett fel. Gallai Péter volt a billentyűsük, neki ez volt az első zenekara, még nagyon fiatal volt. Ezek táncos rendezvények voltak, mi pedig vasárnap játszottunk. Ezen kívül többször felléptünk az Egyetemi Színpadon és jártuk az országot.

Dragojlovics Péter:

Nyaranként pedig jött a koktélahajó...

Benkő Róbert:

Igen, Balatonföldváron laktunk, onnan indult, átmentünk Szántódra. Emlékszem, hogy mindennap más településről indult. Az nagyon jó volt, szívesen emlékszem rá.

Dragojlovics Péter:

Zádor próbált Erdős Péternél³⁴ kijárni egy nagylemezt?

Benkő Róbert:

Persze, de sajnos nem jött össze. Nem azért, mert veszélyesnek tartott volna minket, nem volt a Nonstop úgynevezett „ellenzéki” együttes, mint később a Beatrice,³⁵ egyszerűen csak nem látott benne akkora üzletet, mint a Corvinában.³⁶ Mi az úgynevezett másodosztályban voltunk, és ennél feljebb nem tudtunk kerülni. Mondjuk, engem ez nem zavart annyira, de ezzel nem

²⁹ Kántor István (1949) szövegíró, performansz- és video művész, indusztriális zenei és elektropop énekes, a neoizmus egyik korai tagja. Kanadában él Monty Cantsin néven.

³⁰ Huszár Erika (1948–2010) dalszövegíró. A Nonstopon kívül írt dalokat a Generálnak, a Gemininek, Magay Klementinának, Szécsi Pálnak is.

³¹ Somló Tamás (1947–2016) szaxofonos, basszusgitáros zenészszerző, játszott az Omegában, a Kexben és az LGT-ben is.

³² Závodi János (1947) szólógitáros, játszott a Kex-ben, a Piramisban, a Hobo Blues Band-ben is.

³³ 1962-ben alakult beatzenekar, amely számtalan tagcserén esett át. Az 1970-es években kísérték Bontovics Kati énekesnőt is.

³⁴ Erdős Péter (1925–1990) jogász, menedzser, a magyar popzenei világ egyik irányítója a Kádár-korszak második felében, emiatt Popcézárnak is nevezték.

³⁵ 1969-ben alakult lányzenekarként, akik főleg feldolgozásokat játszottak. 1971-ben csatlakozott Nagy Feró a zenekarhoz frontemberként, nagy korszakuk 1978–81 között volt.

³⁶ Magyar zenekar, melyet Soltész Rezső és testvére eredetileg *Rangers* néven alapított, majd az 1969-es Táncdalfesztivál előtt a zenekar felvette az abban az időben politikailag nehezebben viselhető név helyett a Corvina nevet.

mindenki volt így. Pinyót elvitték egy időre katonának, majd nem sokkal a leszerelése után kiment Som Lajossal³⁷ vendéglátózni, Fehér Lajos³⁸ került a helyére. Nem sokkal később Victor Matyi is távozott, mert egyre kevesebb ideje volt a zenei rendezői munkája mellett, és inkább szőlőpályában gondolkodott.

Én 1973 elején kerültem ki a Nonstopból, mert akkor már nem vettem eléggé komolyan a zenekart, ittam is. Losó László³⁹ került a helyemre. Zádor egy próbán közölte velem, hogy megválnak tőlem. De tegyük hozzá, hogy én már előtte is a dzsessz felé fordultam. Ennek a fő oka az egyik meghatározó élményem volt. Az történt, hogy az egyik osztálytársam éppen hazajött Nyugatról, hozott magával hasist és rendezett egy házibulit. Iszonyú nehéz volt elszívni, mert nem dohányzom, így aztán szétköhögtem az agyam. Emlékszem, hogy Miles Davis⁴⁰ *A kind of blue* (1959) albumát hallgattuk. Ugye amikor az ember szív, akkor hihetetlenül kitágulnak a belső érzékei. Nos, én akkor majdnem sírógörcsöt kaptam, mert arra ébredtem rá, hogy semmit nem csináltam addig. Ez, persze, így erős túlzás, de az ember hajlamos leértékelni azt, amit tett, és tény és való, hogy én akkor így éreztem. Olyan utat akartam járni, ami abszolút személyes. Én azt szeretem, ha valakivel játszom, akkor ő pótolhatatlan a számomra és vice versa. Ki lehet cserélni a zenész társadat – ahogy téged is – másra, de az már nem ugyanaz. Ez a rockban is így van, de ha megérint valami új dolog... és velem pontosan ez történt, bár már előtte is jártam a dzsessztanszakra. Nos, akkor nagyon belevetettem magam a bögzésbe, tíz- tizenkét órát gyakoroltam. Binder Károllyal⁴¹ és Dresch Misivel⁴² a tanszakon ismerkedtünk meg, ott jött létre a Binder Quartett.⁴³ Ez egy tanszaki zenekarnak indult, de aztán jött az első szegedi dzsessznapok és ott Gonda Jánosék⁴⁴ felfedezték. Az fogta meg őket, hogy nem a korabeli amerikai dzsesszen alapuló muzsikát játszott, hanem egy furcsa, improvizatív zenét.

Dragojlovics Péter:

A Nonstop után volt még egy rock zenekar, amelyben játszott: a Sprint.

Benkő Róbert:

1974-ben léptem be, előtte már működött az együttes, kezdetben Szemek, Szájak, Szívek néven. Az első közös munkák a *Popfesztivál* volt, amit ugye először az LGT kísért, majd jött az Apostol,⁴⁵ ezt követően pedig a Sprint. Voltunk Prágában és Pozsonyban is a darabbal. Nagy

³⁷ Som Lajos (1947–2017) basszusgitáros, énekes, zeneszerző, a Tűzkerék, a Nonstop, a Taurus, a Piramis, valamint a Senator tagja.

³⁸ Fehér Lajos dobos, gyertyakészítő, játszott a Sirius együttesben is.

³⁹ Losó László basszusgitáros és énekes, a P. Mobil, a Karthago tagja. 1979-ben disszidált Ausztriába.

⁴⁰ Miles Davis (1926–1991) többszörös Grammy-díjas afroamerikai jazz trombitás, zenekarvezető és zeneszerző, a jazztörténet egyik legnagyobb hatású és legkiemelkedőbb alakja. A második világháború végétől a '90-es évek elejéig a jazz szinte minden fontosabb mozzanatánál előtérben volt.

⁴¹ Binder Károly (1956) Erkel Ferenc-díjas magyar zongoraművész, tanszék-vezető egyetemi tanár és zeneszerző, muzsikás, aki tehetségét az új irányzatok, eltérő zenekultúrák, kompozíciós technikák és improvizatív rendszerek szintézisének szolgálatába állítja, nem megelégedve saját zenei gyökereiről.

⁴² Dresch Mihály (1955) Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas magyar zenész, érdemes és kiváló művész. A mai magyar dzsessz kiemelkedő alakja, kiváló szaxofonos, aki a magyar népzene és a jazz ötvöztetésén alapuló saját zenei világot alakított ki.

⁴³ A hetvenes évek végén, nyolcvanas évek elején működő legendás Binder Quartet (Binder Károly, Dresch Mihály, Benkő Róbert, Baló István) az akkori magyar jazz egyik legeredetibb és meghatározó formációja volt. Binder Károly a zenekar felbomlása után zeneszerzőként és előadóművészként jelentős sikereket ért el: elnyerte a Kaliszi Nemzetközi Zongoraverseny első díját, az Erkel Ferenc-díjat, az 1991-es Év Jazz Lemeze elismerést, a legjobb szólolistának járó eMeRTon Díjat, a Magyar Rádió Jazz Versenyének első díját és az Artisjus-életműdíjat.

⁴⁴ Gonda János (1932–2011) Széchenyi- és Liszt Ferenc-díjas magyar zongoraművész, zeneszerző, zenetörténész, jazzmuzsikás, főiskolai tanár

⁴⁵ 1970-ben alakult dzsesszrock-zenekar, amely anyagi okok miatt az évtized közepén slágerzenére váltott.

élmény volt számomra, a színház ismét egy új világ, amit megismerhettem, manapság is sokat dogozom színházban. Népszerű banda volt a Sprint, Komárt⁴⁶ sokan szerették.

Dragojlovics Péter:

1977-ben megjelent a zenekar első lemeze, a *Postakocsi*. Bár 1976-ban, a dorogi lemezgyár létrejöttével nagyban megnőtt a kapacitás, azért még ekkor sem osztogatták a nagylemez készítés lehetőségét boldog- boldogtalannak.

Benkő Róbert:

Abban, hogy összejött a lemez, nagy szerepe volt annak, hogy egy évvel korábban kijött a *Postakocsi* és nagyon sikeres lett a dal, így láttak bennünk fantáziát. Azért is került rá a *Postakocsi* két részletben, a lemez elején, valamint a végén. Tény, hogy ez a rock and roll, valamint country rock irányvonal, Judynak⁴⁷ nagyon feküdt, de tegyük hozzá, hogy volt a Sprint zenéjében keményebb rock is.

Dragojlovics Péter:

Kiről szól a *Ballada egy barátom emlékére*?

Benkő Róbert:

Sajnos, ezt nem tudom. Malek Miki⁴⁸ készített hozzá vonós hangszerelést, ami teljesen western-filmzene hangulatú volt. Sajnos, nem szól igazán jól a lemez. A nyolcas stúdió, ahol a *Postakocsit* felvettük, sokkal magasabb színvonalú volt, mint a Rottenbiller. A Nonstoppal egyébként csupán egyszer voltunk az MHV stúdiójában. Egyébként a lemezen már Németh Tamás „Nemecsek”⁴⁹ dobolt, Babarik Vince⁵⁰ ugyanis elment vendéglátózni. Az Uránia moziban volt a lemezbemutató koncert. Egyébként a Lágymányosi közösségi házban volt a zenekar klubja, időnként játszottunk az Egyetemi Színpadon, ezen kívül Komár és Judy néha elmentek szervezni vidéki bulikat.

1978-ban elkészült a második lemez (*Sprint II.*), amit a Színművészeti Főiskolán vettünk fel. Az egy egész jó anyag volt, szerepelt rajta három fűvós, Rell Mihály⁵¹ pozanon, Elek István⁵² szaxofonon, és Szaniszló Lajos⁵³ trombitán, ő nagyon szerette a Chicagot.⁵⁴ Nagyon profi zenészek voltak.

Volt egy fél órás úgynevezett kamukoncertünk a Fővárosi Művelődési Házban, amit a Televízió felvett, ott playbackeltünk. Dévényi⁵⁵ volt a műsorvezető, emlékszem, úgy konferálta fel őket, miután a zenekar tagjait egyenként bemutatta, hogy „és a fűvósok”.

⁴⁶ Komár László (1944–2012) énekes, a Scampolo tagja. A Sprint feloszlása után szólópályára lépett.

⁴⁷ Faragó Judy István (1944–2003) gitáros, zeneszerző, a Scampolo tagja. A Sprint együttes után szólópályára lépett.

⁴⁸ Malek Miklós (1945) Kossuth- és Erkel Ferenc- díjas magyar zeneszerző, karmester.

⁴⁹ Németh Tamás (1949–2024) a Mini, a Sprint, a Missio dobosa.

⁵⁰ Babarik Vince a Sprint, a Kati és a Kerek Perc dobosa.

⁵¹ Rell Mihály pozanos.

⁵² Elek István (1955) magyar jazz-szaxofonos, klarinétos és zenész, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanára, több hazai jazz-együttes (pl. East Side Jazz Company, Fusio Quartet) tagja és vezetője, jelentős koncertpályafutással és nemzetközi szerepléssel.

⁵³ Szaniszló Lajos, az Apostol trombitása.

⁵⁴ Amerikai rockegyüttes. 1967-ben alakultak. Fennállásuk alatt harminchat nagylemezt, hét koncertalbumot jelentettek meg. Jazzrock, fúziós jazz, soft rock és pop rock műfajokban játszanak, de két albumukon a disco műfaja is megfordult a jazz/rock kombináció mellett.

⁵⁵ Dévényi Tibor (1947) magyar újságíró, lemezlovas, műsorvezető.

Dragojlovics Péter:

Képzelem, mennyire szívükbe zárták őt ezért...

Benkő Róbert:

Az biztos. Egyébként ez a felvétel meg is van. A második lemezt végül nem adták ki, mert Erdős már nem akart ezzel foglalkozni. Azon túl, hogy imádott fürdeni a hatalomban, az üzleti érdekeket tartotta szem előtt. A zenekar azért is ment szét, mert Erdős a szólópálya felé terelgette Komárt. Azt mondta, hogy legyen ettől kezdve Komár László és a Sprint, erről viszont mi hallani sem akartunk.

Engem egyébként hívtak a zenekar megszűnése után, 1979 elején a Minibe,⁵⁶ mert Németh Lojzi⁵⁷ akkor ment el a Dinamitba.⁵⁸ Első körben igent is mondtam, de aztán meggondoltam magam, úgyhogy amikor jöttek a roadok a cuccomért – emlékszem, hogy volt egy nagy Fender-erősítőm – közöltem velük, hogy nem megyek, de Ádámot⁵⁹ már felhívtam előtte.

Egyébként, amikor Kraft Tamásnak⁶⁰ megmondtam, hogy a rockról dzsesszre váltok, nemes egyszerűséggel közölte velem, hogy „éhen fogsz döglenni”. Nos, azóta felneveltem két gyereket, és bár nem gazdagodtam meg, de nem haltam éhen, és nem is bántam meg, hogy így döntöttem.

Dragojlovics Péter:

Szabados Györggyel⁶¹ hogy került kapcsolatba?

Benkő Róbert:

Neki volt egy triója, amellyel szabad improvizációkat játszott. Írt ő ugyan darabokat, de ezek nagyon laza szerkezetűek voltak. Faragó Antal⁶² volt a dobos, ő később kiment az NSZK-ba. Vajda Sándor⁶³ volt előttem a bőgős. Én úgy kerültem be, hogy Benkő⁶⁴ válaszütem elé állította: vagy ő, vagy Szabados. Valamivel zsarolhatta őt. Nagyon jó bőgős volt, annak ellenére, hogy teljesen autodidakta volt, iszonyú jó füle volt. Gyuri létrehozta a Kassák klubban a Kortárs Zene Klubot, aminek az volt a célja, hogy a tehetséges fiatal zenészeket megtanítsa a szabad improvizatív zenélésre, illetve hogy megismertesse velük a kortárs zenék nyelvezetét, mert azokkal a Zeneakadémián akkor még nem foglalkoztak, leszámítva a zeneszerzés-szakot.

Dragojlovics Péter:

Szabados melyik lemezén játszott először?

Benkő Róbert:

⁵⁶ 1968-ban alakult progresszív rock, dzsessz rock zenekar, a műfaj egyik legismertebb hazai képviselője.

⁵⁷ Németh Alajos (1956) a Mini, a Dinamit, a Bikini basszusgitárosa, zeneszerzője.

⁵⁸ 1979–82 között működött hard-rock formáció.

⁵⁹ Török Ádám (1948–2023) Máté Péter-díjas magyar fuvolista, énekes és dalszövegíró, a Mini együttes alapítója és frontembere.

⁶⁰ Kraft Tamás (1953) az egyik legismertebb hazai road, 1986-ban Boros Lajos *Stagepass* címen írt róla könyvet.

⁶¹ Szabados György (1939–2011) Kossuth-díjas zeneszerző, zongoraművész, dzsesszzenész.

⁶² Faragó Antal (1947) dzsesszdobos, zenetanár

⁶³ Vajda Sándor (1940–1999) a Benkő Dixieland Band bőgőse.

⁶⁴ Benkő Sándor (1940–2015) Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas magyar klarinétos. A Benkő Dixieland Band alapítója, haláláig a zenekar vezetője. Villamosmérnök, a BME nyugalmazott oktatója.

Ez Juhász Ferenc⁶⁵ *Szarvassá vált fiak* című művéből írt balett zenéje volt, amelyet Markó Iván⁶⁶ rendelt meg a Győri Balett számára. A Szegedi Szabadtéri Játékokon mutatták be a darabot. Érdekeség, hogy Gyuri csinált egy szeptettet is, amikor elkezdett nagyobb lélegzetű darabokat írni. Akkor született a *Szertartás zene* című műve, és arra elhívta a komplett Dresch Quartettet. Később Gyuri elkezdett nagyobb ívű darabokat is komponálni, ekkor dolgoztunk együtt Nagy Józseffel,⁶⁷ aki világhírű koreográfus és táncos, saját táncszínházi társulattal, egyben az orleans-i Nemzeti Koreográfiai Centrum vezetője. Foglalkozott pantomimmal, nem más volt a mestere, mint Marcel Marceau.⁶⁸ Gyuri írt egy *A kormányzó halála* című darabot, amelynek ő készítette a koreográfiáját. Egy hónapig próbáltunk a táncosokkal, majd lezajlott a premier. Hazajöttem, és amikor bekapcsoltam a televíziót, azt láttam, hogy Ceausescu⁶⁹ bíróság elé állítják és kivégzik.

Dragojlovics Péter:

Elhunyt a kormányzó...

Benkő Róbert:

Ebben a darabban csellóztam. A darab úgy volt színpadra állítva, ahogy az a kínai operákra jellemző: tíz zenész, tíz táncos. Az történt, hogy egyszer játszottunk Lipcsében. Na most, az NDK-márkát akkoriban itthon nem váltották be, így nem volt mit tenni, el kellett költeni a gázsit, csakhogy az NDK-ban olyan olcsó volt az élet, hogy hiába laktunk első osztályú szállodában, sehogy sem fogyott el a pénz, így végül vettem egy csellót. Volt Kölnben egy Kortárszene-koncert, a Kölni Filharmónián, ami egy kör alakú, arényszerű terem. Itt is bemutatták a darabot, tömörebb formában, csináltunk belőle egy szvitet, és én csellóztam. Mit mondjak, vért izzadtam. A bögösök egyébként először csellózni vagy hegedülni szoktak, nálam pedig pont fordítva alakult a dolog. Egyébként szerintem én vagyok a világon az egyetlen csellista, aki két hónap gyakorlás után a Kölni Filharmónián lépett fel.

Grencsó Istvánnal⁷⁰ is évekig zenéltem közösen. Ő nyíregyházi születésű, de a szülei korán Szombathelyre költöztek. Fuvolázni tanult, a Jethro Tull⁷¹ hatására. Alakított is egy zenekart helyi fiúkkal, de egy idő után ez nem elégítette ki a zenei igényeit, így létrehozott egy TMK Alkotóműhely nevű formációt, majd a Masina Jazz Csoportot. Mi Szegeden, a dzsessz napokon találkoztunk. Istvánnak nagyon tetszett a Binder Quartett. Ő kicsit egyedül érezte akkor magát a dzsessz világában, nem nagyon ismerte még az embereket. Dresch Mihály⁷² hívta el őt a Dresch Kvartett-be 1983-ban, amelynek akkor én is a tagja voltam. 1984-ben létrehozta a Grencsó Kollektívát⁷³ és hívott. Sokat játszottunk az NSZK-ban, de nem elsősorban a

⁶⁵ Juhász Ferenc (1928–2015) a Nemzet Művésze címmel kitüntetett, kétszeres Kossuth-díjas és József Attila-díjas magyar költő, szerkesztő, a Digitális Irodalmi Akadémia alapító tagja.

⁶⁶ Markó Iván (1947–2022) Kossuth-díjas magyar táncművész, koreográfus, balett igazgató, érdemes művész, a Halhatatlanok Társulatának örökös tagja.

⁶⁷ Nagy József (1957) táncművész, koreográfus, pantomimművész, rendező.

⁶⁸ Marcel Marceau (1923–2007) Primetime Emmy-díjas francia pantomimművész.

⁶⁹ Nicolae Ceausescu (1918–1989) román kommunista politikus, a Román Kommunista Párt vezetőjeként Románia diktátora 1965-től 1989-es kivégzéséig.

⁷⁰ Grencsó István (1956) magyar szaxofonos, jazz-zenész. Fő hangszerén a szaxofonon kívül számos egyéb fúvós hangszeren játszik, mint például a fuvola, klarinét, tárogató, kürt.

⁷¹ A Jethro Tull együttes a nagy-britanniai Blackpoolban alakult, az 1960-as években. Zenéjüket Ian Anderson sajátos éneklési stílusa, egyéni fuvolajátéka és a szokatlan, meglehetősen összetett dalszerkesztés jellemzi.

⁷² Dresch Mihály (1956) Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas magyar zenész, érdemes és kiváló művész. A mai magyar dzsessz kiemelkedő alakja, kiváló szaxofonos, aki a magyar népzene és a jazz ötvöztésén alapuló saját zenei világot alakított ki.

⁷³ 1984-ben alakult formáció. A kísérleti elektronikus és kortárs zene, a free jazz, a szabad improvizációk és az etno-jazz egyaránt teret kap az évek óta összeszokottan működő Grencsó Kollektíva jellegzetes stílusában.

mainstream dzsesszfesztiválokon, felléptünk kiállítás megnyitókon, megismerkedtünk a dzsessz olyan alakjaival, mint Archie Shepp,⁷⁴ John Tchicai.⁷⁵ Ezek óriási élmények voltak. István nagyon kreatív ember, napjainkban vele és Szőke Szabolccsal⁷⁶ játszom a legtöbbször, ő korábban a Makám⁷⁷ tagja volt. Váczi Dániel⁷⁸ a szaxofonosunk. Sokáig velünk énekelt Tóth Evelin⁷⁹ is, akinek nagyszerű hangja van, tudta a keleti torokéneklést is. Jelenleg instrumentális, keleties, balkáni, improvizatív zenét játszunk.

Én jelenleg ott tartok, hogy leginkább szabad zenét szeretek játszani. (Amúgy sem látok már jól, ha kottából kell játszani, fel kell venni a szemüveget.) Az eredmény ugyan nem mindig a legmagasabb színvonalú, mert ebben a zenében benne van a kockázat, de ha jó, akkor nagyon jó. A szabadság a legmagasabb rendű emberi létforma, mert ott neked kell döntened, nincs ott Mozart,⁸⁰ vagy Robert Plant.⁸¹ Nagyon nehéz, és ott nem lehet kamuzni, mert az rögtön kiderül. A szabad zenében, ha kamuzol, pilinckázás lesz, és akkor nincs zene.

Oldottság és feszültség, hatalmas energiák és misztikus visszafogottság, rövid etűdök és nagy ívű darabok, a népdalok egyszerűsége és virtuozitás alkot egységet dinamikailag és ritmikailag is sokszínű előadásukban.

⁷⁴ Archie Shepp (1937) amerikai dzsessz szaxofonos.

⁷⁵ John Tchicai (1936–2012) dán dzsessz szaxofonos.

⁷⁶ Szőke Szabolcs zenész, leginkább godulkán játszik, a Makám, a Kolinda egykori tagja.

⁷⁷ A Makám 1984-ben alakult együttes. A kompozíciókban, melyekben az improvizációnak is fontos szerep jutott – többféle kulturális hatás vegyült a kortárs zene elemeivel. Már a hangszerpark megválasztása is szokatlan, egyedi hangzást ígért. Az európai hangszerek – oboa, gitár, bőgő – mellett az észak-indiai klasszikus zene reprezentáns ütőhangszere, a tabla, a Bulgáriában honos fűvós és vonós hangszer, a kaval és a gadulka, az afrikai marimba és udu különleges együtthangzása hamarosan népszerűvé tették az együttest.

⁷⁸ Váczi Dániel (1972) szaxofonos, zeneszerző, hangszerek és játékok feltalálója, kutatója.

⁷⁹ Tóth Evelin színésznő, énekesnő.

⁸⁰ Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791) osztrák zeneszerző, zongorista, karnagy és zenepedagógus, a bécsi klasszikusok egyike. Bár csak 35 évet élt, munkássága világszerte ismert, a nyugati zenetörténet egyik legnagyobb művészeként tartják számon. Zenei tehetsége korán megmutatkozott, első zeneműveit hatévesen komponálta.

⁸¹ Robert Plant (1948) brit énekes, hétszeres Grammy-díjas angol énekes, dalszövegíró, a Brit Birodalom Érdemrendje tulajdonosa. A Led Zeppelin tagjaként lett híres. Ismert erőteljes zenéjéről, nagy hangterjedelméről és misztikus szövegeiről.